

LADISLAV VAŠKOVIČ

**OČAKÁVANIA
PODNIKATEĽSKEJ
SFÉRY
(ROZBOR VÝSLEDKOV
EKONOMICKÉHO
PRIESKUMU SOPK
2015 – 2016)**

OBSAH

ÚVOD	83	DOPLNOK PRIESKUMU	109
1. ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA PRIESKUMU A ÚDAJE O ÚČASTNÍKOCH V ROKU 2015	84	Otázky k aktuálnemu daniu v Európskej únii	
2. VYHODNOTENIE EKONOMICKÉHO PRIESKUMU	86	ÚVOD	109
2.1. OČAKÁVANÉ HOSPODÁRSKE VÝSLEDKY PODNIKATEĽSKÝCH SUBJEKTOV (otázky 0.1 až 0.19)	86	D1. Považujete vstup Slovenska do Európskej únie za pozitívny z hľadiska podmienok pre vaše podnikanie?	
2.1.1. Očakávané výsledky podnikateľských subjektov v roku 2015	86	D2. Ktoré konkrétne dôsledky vstupu do Európskej únie mali najväčší pozitívny dopad na vaše podnikateľské výsledky?	
2.1.2. Očakávané výsledky vybraných ukazovateľov podnikateľských subjektov v roku 2016	90	D3. Ktorý konkrétny dôsledok vstupu do Európskej únie mal najviac negatívny vplyv na vaše podnikanie?	
2.1.3. Zadlženosť a vývoj pohľadávok po lehote splatnosti	92	D4. Súhlasíte s názorom, že v ďalšom období treba presunúť viac právomocí do pôsobnosti Európskej únie?	
2.1.4. Porovnanie očakávaní podnikateľských subjektov v rokoch 2007 až 2015	93	D5. Považujete v súčasnosti uplatňovaný mechanizmus rozhodovania (v rámci Európskej únie) z pohľadu záujmov malej krajiny, ako je Slovensko, za vyhovujúci?	
2.1.5. Vyhodnotenie rozhodujúcich vplyvov na ekonomické výsledky respondentov	93	ZÁVERY K DODATKU PRIESKUMU	112
<i>Predbežné závery</i>	94	ZOZNAM OBRÁZKOV	114
2.2. HODNOTENIE PODNIKATEĽSKÉHO PROSTREDIA (otázky 0.20 až 0.27)	95	ZOZNAM TABULIEK	115
2.2.1. Celkové hodnotenie podnikateľského prostredia	95	PRILOHA I.	
<i>Predbežné závery</i>	97	ŠTRUKTÚRA ANKETOVÉHO DOTAZNÍKA	
2.2.2. Hospodárska politika vlády	97	„EKONOMICKÝ PRIESKUM SOPK 2015 – 2016“	116
<i>Predbežné závery</i>	100		
2.2.3. Návrhy opatrení pre vládu SR	100		
2.2.4. Riziká pre podnikateľskú činnosť	102		
<i>Predbežné závery</i>	102		
2.3. VYUŽÍVANIE FINANČNÝCH ZDROJOV EURÓPSKEJ ÚNIE (otázky 0.28 až 0.31)	105		
<i>Predbežné závery</i>	107		
ZÁVERY	107		

ÚVOD

Európska únia, ktorej členom je Slovenská republika od roku 2004, v súčasnosti prechádza neľahkým obdobím. Len postupne sa zotavuje z ekonomickej krízy z konca minulého desaťročia, stále aktuálny je problém eurozóny, kde naďalej pretrvávajú problémy hlavne v Grécku, politici sú od druhej polovice roka 2015 zahltení riešením problému migračnej krízy. Problém zvyšovania konkurencieschopnosti Európskej únie v rozmere globálnej ekonomiky ustúpil v tomto období do úzadia. Naproti tomu dobrou správou je, že slovenská ekonomika v rámci členských krajín vykazuje relatívne dobré výsledky, prírastky HDP v roku 2014 boli a zrejme budú aj v rokoch 2015 – 2016 jedny z najvyšších v únii. Samozrejme, je to podmienené výsledkami hlavného obchodného partnera – Nemecka. Naproti tomu medzinárodne uznávané hodnotenia konkurencieschopnosti našej ekonomiky priniesli nie celkom jednoznačné výsledky. Zatiaľ čo podľa hodnotenia Svetovej banky sa pozícia Slovenska oproti roku 2014 nezmenila, podľa Svetového ekonomického fóra sa zlepšila o osem miest, ale podľa IMD v Lausanne došlo k zhoršeniu o jednu pozíciu. Obdobne aj výsledky ekonomického prieskumu Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory svedčia o zastavení negatívneho trendu očakávaní vlastných výsledkov, prípadne mierne pozitívnejšieho obratu vo vnímaní domáceho podnikateľského prostredia, v ktorom pracujú členovia SOPK. Na druhej strane si však treba priznať, že doterajší trend za posledné roky bol značne negatívny a aj naďalej stále u väčšiny podnikateľských subjektov pretrváva zlé vnímanie podmienok na ich činnosť.

Je však zrejmé, že z Bruselu príde málo impulzov na zlepšenie domáceho podnikateľského prostredia aj pre súčasné zahltenie Európskej komisie predovšetkým politickými problémami. Čiže podnikateľská sféra musí naďalej sama upozorňovať na faktory brzdiace podnikanie a snažiť sa aktívne o zmenu podmienok na svoje pôsobenie. To nie je možné dosiahnuť bez poznania názorov a pohľadov tých subjektov, ktoré vo svojej činnosti musia reagovať stále na nové výzvy, a zároveň tých, z ktorých daní je možné v konečnom dôsledku zlepšovať sociálne prostredie na Slovensku. Ako jeden z nástrojov umožňujúcich vedeniu Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory poznať názory svojich členov preto každoročne slúži i tento prieskum.

Treba povedať, že viaceré hodnotenia sa opakujú už mnohé roky. Je to hlavne vysoké daňové a odvodové zaťaženie, ktoré pretrváva a je jedno z najvyšších aj v rámci V4, čiže medzi bezprostredne susediacimi ekonomikami, ktoré často súťažia o zahraničné investície. Toto zaťaženie negatívne vnímajú všetky podnikateľské subjekty, ale obzvlášť ťaživé je u malého a stredného podnikania, a to nielen pre výšku sadzieb, ale aj pre vysokú administratívnu náročnosť. Slabá vymáhateľnosť práva, ktorá sa dnes pociťuje vo všetkých sférach života na Slovensku, vôbec neprispieva k snahe podnikat' na vlastné riziko. Je možné sa len zamyslieť, aké ešte lepšie výsledky by mohlo Slovensko v porovnaní s ostatnými členskými krajinami Európskej únie dosahovať, ak by došlo k výraznému zlepšeniu už len v týchto dvoch oblastiach, ktoré dlhodobo vychádzajú v našom prieskume ako najproblematickejšie.

1. ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA PRIESKUMU A ÚDAJE O ÚČASTNÍKOCH V ROKU 2015

Ekonomický prieskum si kládol rovnaké úlohy ako v minulých rokoch, cieľom bolo získať hodnotenie vlastného hospodárenia a prostredia, v ktorom pôsobili slovenské podnikateľské subjekty v roku 2015 v čase tesne pred jeho skončením, a súčasne aj ich pohľad a očakávania pre rok 2016. Prieskum, vzhľadom k tomu, že sa koná pravidelne už od roku 1998, umožňuje pracovať s časovými radmi týchto údajov a vyvodzovať tak dlhodobé závery o kvalite podmienok na podnikanie na Slovensku.

Otázky v prieskume boli zamerané na nasledujúce oblasti:

- Predpokladané hospodárske výsledky spoločností v roku 2015 a očakávané výsledky v roku 2016 z pohľadu účastníkov prieskumu
- Hodnotenie podnikateľského prostredia v čase konania prieskumu, t. j. v roku 2015, a očakávania pre rok 2016
- Hodnotenie hospodárskej politiky vlády SR, jej komunikácie s podnikateľským sektorom a návrhy opatrení smerovaných na vládnu exekutívu
- Vyhodnotenie rizík a prekážok pre podnikateľskú činnosť z pohľadu respondentov
- Pohľad podnikateľských subjektov na využívanie finančných zdrojov Európskej únie a hodnotenie ich dostupnosti

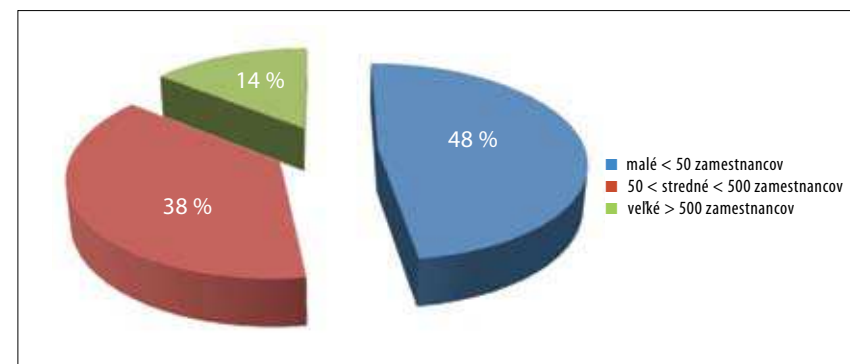
Prieskum sa realizoval v mesiacoch október a november 2015 a obsahoval 31 otázok. Účelom bolo zistenie pohľadu a postojov podnikateľskej sféry na tieto celospoločenské otázky, ktoré však majú zásadný vplyv na činnosť v domácom prostredí. Dotazník bol k dispozícii v elektronickej forme na stránke SOPK a taktiež v tlačenej podobe, pričom 178 odpovedí sa získalo vyplnením vytlačeného formulára a 25 elektronicke. Aj kvôli zachovaniu kontinuity skladba a počet minuloročných otázok zostali nezmenené.

Vzhľadom na aktuálnu situáciu v Európskej únii bolo k dotazníku osobitne priradených 5 otázok týkajúcich sa hodnotenia pozitív a negatív vstupu Slovenska do Európskej únie a rozhodovacích procesov v rámci nej. O prípadnom opakovanom zaradení doplnujúcich 5 otázok ohľadne Európskej únie sa rozhodne na základe vyhodnotenia aktuálnosti tejto problematiky v budúcom roku.

Na prieskume sa zúčastnilo 203 spoločností, z toho 96 výrobných (priemysel, stavebníctvo, pôdohospodárstvo) a 107 spoločností podnikajúcich v doprave, obchode a službách. Počet účastníkov prieskumu bol na úrovni priemeru posledných piatich rokov. Niektoré otázky neboli zodpovedané všetkými účastníkmi prieskumu, v takomto prípade sa príslušný podiel odpovedí vzťahuje k nižšiemu počtu odpovedí ako k 203.

Z celkového počtu spoločností, ktoré sa zúčastnili na prieskume, bolo 97, t. j. 47,8 %, malých (do 50 zamestnancov), 77, t. j. 37,9 %, stredných (51 – 500 zamestnancov) a 29 spoločností, t. j. 14,3 %, veľkých (nad 500 zamestnancov). Počet jednotlivých skupín poskytuje tradičné rozdelenie, t. j. najvyššie zastúpenie respondentov spomedzi malých podnikateľských subjektov. Tieto údaje sú znázornené na Obrázku 1.

Obrázok 1: Štruktúra respondentov podľa počtu zamestnancov v roku 2015

V Tabuľke 1 je uvedená štruktúra respondentov podľa počtu zamestnancov a rozdelenie na výrobné a nevýrobné v rokoch 2007 – 2015. Podľa vlastníctva bolo v období konania prieskumu 159, t. j. 78,3 %, domácich spoločností, 6 podnikateľských jednotiek, t. j. 3 %, bolo s účasťou zahraničného kapitálu do 50 % vrátane a 38 spoločností, t. j. 18,7 %, bolo s účasťou zahraničného kapitálu nad 50 %.

Respondenti prieskumu boli teritoriálne pomerne rovnomerne rozdelení, najvyššie zastúpenie bolo v súlade so štatistickými predpokladmi z Bratislavského kraja –

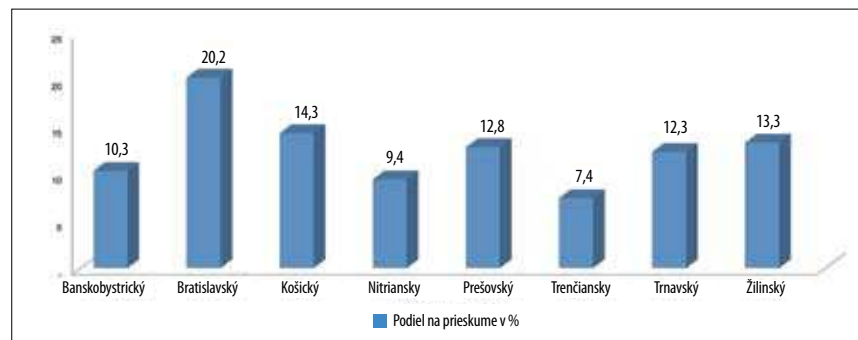
Tabuľka 1: Štruktúra respondentov v rokoch 2007 – 2015

Kategória spoločnosti	Podiel respondentov v % v rokoch prieskumu								
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Malé spoločnosti	47	51	52	46	53	35	47	43	48
Stredné spoločnosti	35	40	38	39	35	51	35	46	38
Veľké spoločnosti	18	9	10	15	12	14	18	11	14
Výrobné spoločnosti	47	45	53	52	58	53	45	48	47
So zahraničným kapitálom	23	34	19	29	24	47	21	52	19
Počet respondentov	168	222	170	233	240	190	212	240	203

20,2 %, ďalšie kraje mali nasledovné zastúpenie: Banskobystrický kraj – 10,3 %, Košický kraj – 14,3 %, Nitriansky kraj – 9,4 %, Prešovský kraj – 12,8 %, Trenčiansky kraj – 7,4 %, Trnavský kraj – 12,3 % a Žilinský kraj – 13,3 % (Obrázok 2).

Obrázok 2: Podiel členov SOPK zúčastnených na prieskume podľa krajov

2. VYHODNOTENIE EKONOMICKÉHO PRIESKUMU

2.1 Očakávané hospodárske výsledky podnikateľských subjektov (otázky č. 0.1 až 0.19)

V tejto časti prieskumu respondenti vyjadrili svoj pohľad na hospodárske výsledky ich spoločností v roku 2015, a to tesne pred skončením tohto roku. Rovnako boli postavené aj otázky o ich očakávaníach ekonomického vývoja v roku 2016. Otázky č. 0.1 až 0.15 a 0.17 dávali respondentom možnosť popísať vývoj hospodárskych ukazovateľov troma spôsobmi – *zvýši /ostane rovnaká / zníži sa*. Pri otázkach č. 0.18 a 0.19 bolo preddefinovaných 8 možných odpovedí, respondenti mohli uviesť najviac tri, vyhodnocoval sa percentuálny podiel každej z 8 možností a následne boli zoradené od najviac po najmenej frekventované. Pri otázke č. 0.16 sa predpokladali len dve odpovede – *áno / nie*. Pri vyhodnocovaní výsledkov uvedených v *Tabuľke 2* až *Tabuľke 4* sa použili údaje i z prieskumu z roku 2014.

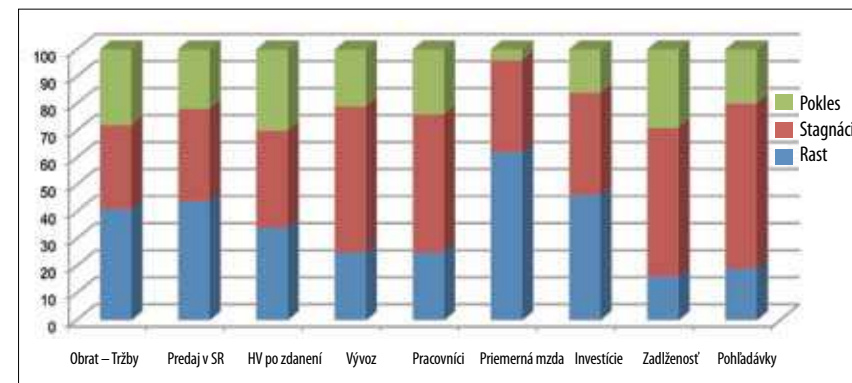
2.1.1 Očakávané výsledky podnikateľských subjektov v roku 2015 (otázky č. 0.1, 0.3, 0.5, 0.7, 0.9, 0.11, 0.13, 0.15 a 0.17)

Prostredníctvom odpovedí na otázky č. 0.1, 0.3, 0.5, 0.7, 0.9, 0.11, 0.13, 0.15 a 0.17 respondenti v prieskume vyjadrili svoje očakávania týkajúce sa plnenia ekonomických ukazovateľov svojho hospodárenia v roku 2015. Rozloženie odpovedí pre

všetky ukazovatele je znázornené na *Obrázku 3*. Percentuálny podiel účastníkov prieskumu preferujúcich jednu z troch možností vývoja ich ekonomických ukazovateľov je uvedený aj v pravej časti *Tabuľky 2*. Tieto výsledky prieskumu sú porovnané s odpoveďami na rovnako formulované otázky v roku 2014, ktoré sú uvedené v ľavej časti *Tabuľky 2*, pričom je možné kvantifikovať u jednotlivých ukazovateľov medziročnú zmenu.

Obrázok 3: Očakávania vlastných ekonomických ukazovateľov u respondentov v roku 2015

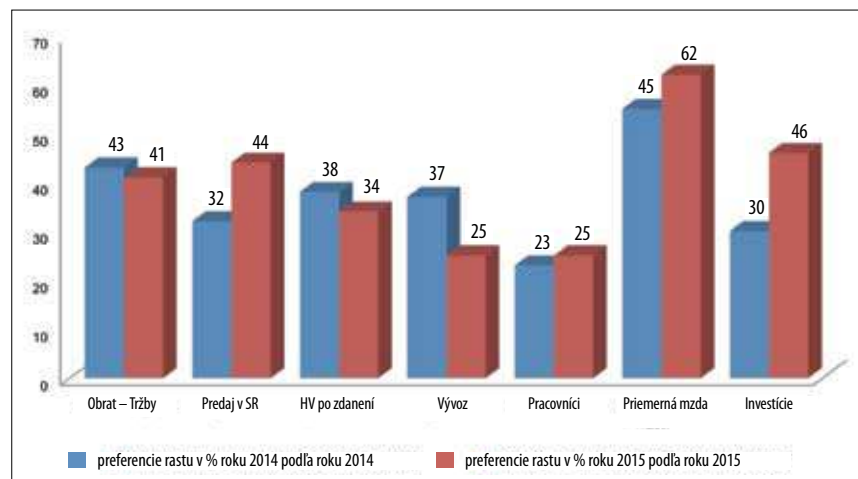
Tabuľka 2: Porovnanie preferencií vývoja ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2014 podľa prieskumu v roku 2014 a v roku 2015 podľa prieskumu v roku 2015

Ukazovatele hospodárenia spoločností	% respondentov preferujúcich jednotlivé trendy v roku 2014 podľa prieskumu v roku 2014			% respondentov preferujúcich jednotlivé trendy v roku 2015 podľa prieskumu v roku 2015		
	Rast	Stagnácia	Pokles	Rast	Stagnácia	Pokles
Obrat – Tržby	43	34	23	41	31	28
Predaj v SR	32	46	22	44	34	22
HV po zdanení	38	35	27	34	36	30
Vývoz	37	39	24	25	54	21
Pracovníci	23	52	25	25	51	24
Priemerná mzda	55	35	10	62	34	4
Investície	30	48	22	46	38	16
Zadlženosť	8	60	32	16	55	29
Pohľadávky	17	68	15	19	61	20

Na základe vyhodnotenia odpovedí respondentov uvedených v pravej a ľavej časti *Tabuľky 2* je možné porovnať, ako sa zmenil pohľad respondentov na ich výsledky tesne pred koncom roka v prieskume v roku 2015 oproti prieskumu v roku 2014.

Obrázok 4: Porovnanie preferencií rastu ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2014 podľa prieskumu v roku 2014 a v roku 2015 podľa prieskumu v roku 2015

Z hľadiska rozloženia očakávania vlastných ekonomických výsledkov najväčšia časť respondentov predpokladá v dobe hodnotenia, t. j. tesne pred koncom roka 2015, stagnáciu u 4 ukazovateľov, rast u 3 ukazovateľov, pokles väčšina respondentov nepredpokladá ani u jedného ukazovateľa. Obdobné hodnotenie v roku 2014 sa skončilo s mierne pesimistickejším výsledkom – väčšina respondentov očakávala rast u 3 ukazovateľov a stagnáciu u štyroch. Uvedené údaje, t. j. podiel jednotlivých odpovedí predpokladajúcich rast v rokoch 2014 a 2015, sú graficky znázornené na *Obrázku 4*. Na obrázku nie sú z dôvodu zachovania prehľadnosti znázornené u ekonomických ukazovateľov percentuálne podiely odpovedí preferujúcich stagnáciu a pokles.

Ďalej boli v údajoch v *Tabuľke 2* porovnávané percentuálne zmeny preferencií vývoja ekonomických ukazovateľov. Pri porovnaní podielu respondentov predpokladajúcich rast v oboch rokoch je vidieť, že v roku 2015 došlo k miernemu kladnému posunu v počte respondentov s pozitívnym očakávaním. V takom prípade sa rozdiel pohyboval v intervale od +2 % až po +16 %. V prípade, že sa u niektorých ukazovateľov

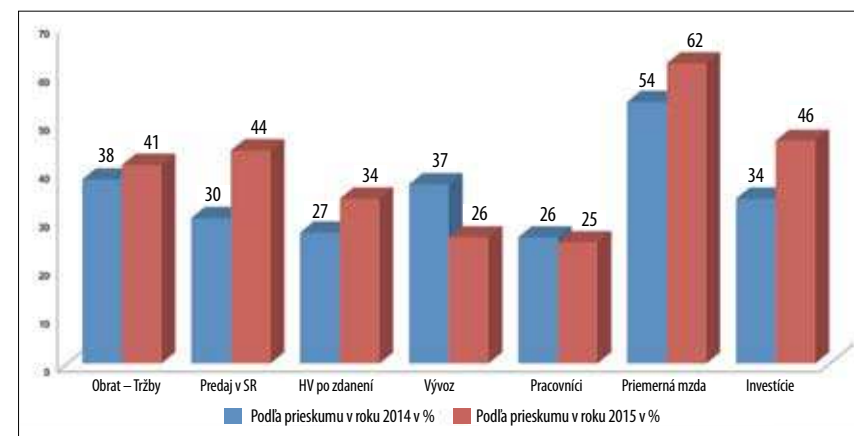

prejavil ich pokles, ten sa potom pohyboval v intervale -2 % až -12 %. Iba u dvoch ukazovateľoch – obratu a HV po zdanení – vzrástol medziročne počet účastníkov predpokladajúcich jeho pokles v roku 2015. Pri ostatných ukazovateľoch sa podiel respondentov predpokladajúcich pokles ekonomických výsledkov znížil v intervale -1 % až -6 %, v jednom prípade, predaj v SR, sa ich podiel nezmenil.

Tabuľka 3: Porovnanie preferencií vývoja ekonomických ukazovateľov v roku 2015 podľa prieskumov v rokoch 2014 a 2015

Ukazovatele hospodárenia spoločností	% respondentov preferujúcich jednotlivé trendy v roku 2015 podľa prieskumu v roku 2014			% respondentov preferujúcich jednotlivé trendy v roku 2015 podľa prieskumu v roku 2015		
	Rast	Stagnácia	Pokles	Rast	Stagnácia	Pokles
Obrat – Tržby	38	48	14	41	31	28
Predaj v SR	30	55	15	44	34	22
HV po zdanení	27	51	22	34	36	30
Vývoz	37	49	14	26	54	20
Pracovníci	26	52	22	25	51	24
Priemerná mzda	54	40	6	62	34	4
Investície	34	44	22	46	38	16
Zadlženosť				16	55	29
Pohľadávky				19	60	20

Obrázok 5: Porovnanie preferencií rastu ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2015 podľa prieskumov v rokoch 2014 a 2015

Údaje v *Tabuľke 3* umožňujú porovnať očakávania respondentov pre nasledujúci rok, t. j. predpokladané výsledky pre rok 2015 získané v prieskume v roku 2014, s údajmi pre ten istý rok, ale získanými tesne pred jeho ukončením v tohtoročnom prieskume. Je možné tak porovnať, aké výsledky očakávali respondenti v roku 2015 rok predtým a aké tesne pred koncom tohto roka. V ľavej časti *Tabuľky 3* sú uvedené výsledky prieskumu z roku 2014, v pravej časti údaje získané v roku 2015.

Na *Obrázku 5* sú graficky znázornené porovnané údaje z *Tabuľky 3*, pričom sú opäťovne zachytené len percentuálne podiely respondentov očakávajúcich rast pri jednotlivých ukazovateľoch hospodárenia spoločností. U troch zo siedmich ukazovateľov sa zvýšil podiel podnikateľských subjektov predpokladajúcich ich rast v roku 2015 tesne pred jeho skončením v porovnaní s očakávaniami spred roka. Pokiaľ v roku 2014 očakával najväčší podiel respondentov rast pre rok 2015 len v prípade priemernej mzdy, o rok neskôr, t. j. v roku 2015 už u štyroch ukazovateľoch. Prírastok respondentov očakávajúcich rast sa pohyboval medzi +1 % až +14 %. Podiel odpovedí predpokladajúcich pokles ekonomických ukazovateľov, paradoxne, stúpol u piatich z nich a to o +6 % až +14 %, len u dvoch poklesol ich podiel o -2 % a -6 %. Svedčí to o určitej „polarizácii“ očakávaní podnikateľských subjektov, keďže vzrástol podiel odpovedí očakávajúcich rast a aj pokles, na úkor odpovedí predpokladajúcich stagnáciu.

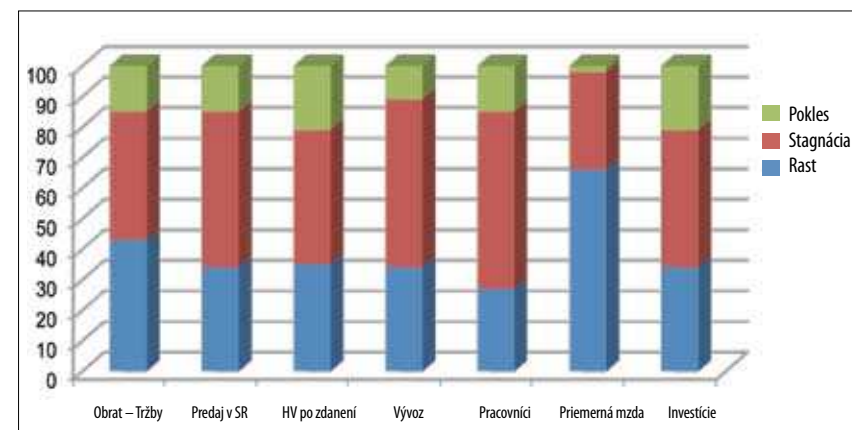
2.1.2 Očakávané výsledky vybraných ukazovateľov podnikateľských subjektov v roku 2016 (otázky č. 0.2, 0.4, 0.6, 0.8, 0.10, 0.12, 0.14 a 0.16)

V otázkach č. 0.2, 0.4, 0.6, 0.8, 0.10, 0.12, 0.14 a 0.16 sa respondenti vyjadrovali k očakávaným hospodárskym výsledkom ich spoločností v roku 2016 (*Obrázok 6*). Získané údaje sú uvedené v pravej časti *Tabuľky 4* a tieto údaje sú porovnané s údajmi v ľavej časti, t. j. s predikciou pre rok 2015 získanou v prieskume v roku 2014. Uvedená tabuľka umožňuje získať prehľad, aké sú očakávania pre rok 2016 a zároveň porovnať, ako sa menia očakávania podnikateľských subjektov pre nasledujúci rok počas jedného roka v období medzi dvoma prieskumami.

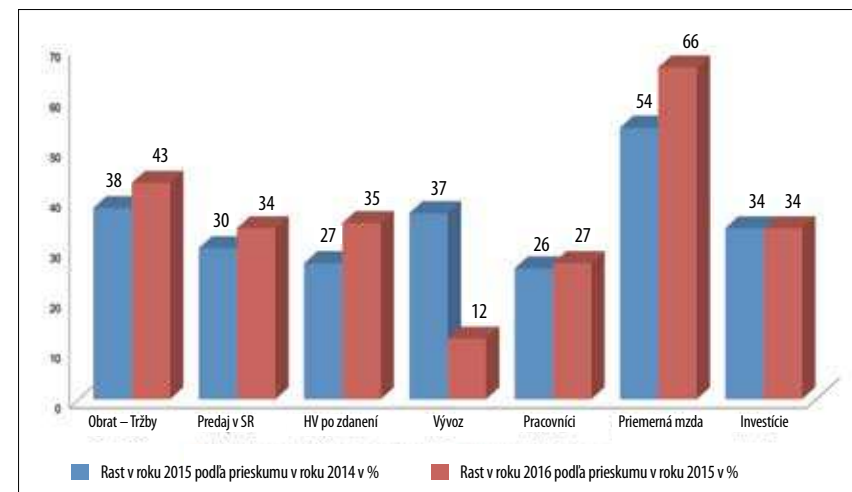
Na *Obrázku 7* sú graficky znázornené údaje z *Tabuľky 4*, pričom sú znázornené len podiely predpokladajúce rast ekonomických ukazovateľov. V roku 2015 predpokladá väčšina účastníkov prieskumu rast len u dvoch ukazovateľov, a to u obratu a priemernej mzdy, v prieskume v roku 2014 pri odhadoch na rok 2015 tak predpokladali rast len u jediného ukazovateľa. O pozitívnejšom pohľade respondentov v roku 2015 svedčí to, že prírastky kladnej zmeny sa pohybujú v piatich zo siedmich prípadov od +1 % až po +12 %, pričom podiel respondentov predpokladajúcich pokles vykázal len jediný ukazovateľ, a to vývoz o -3 %. Pozitívne vyznieva aj porovnanie podielu

Obrázok 6: Očakávania vlastných ekonomických ukazovateľov u respondentov v roku 2016

Obrázok 7: Porovnanie trendov rastu ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2015 podľa prieskumu v roku 2014 a v roku 2016 podľa prieskumu v roku 2015

účastníkov prieskumu predpokladajúcich pokles vlastných výsledkov hospodárenia. V šiestich zo siedmich prípadov percentuálny podiel respondentov očakávajúcich zhoršenie parametrov vlastného hospodárenia poklesol v rozsahu -1 % až -7 %, len v prípade očakávaného obratu pre rok 2016 stúpol o +1 %.

Tabuľka 4: Porovnanie preferencií vývoja ekonomických ukazovateľov hospodárenia respondentov v roku 2015 podľa prieskumu v roku 2014 a v roku 2016 podľa prieskumu v roku 2015

Ukazovatele hospodárenia spoločností	% respondentov preferujúcich jednotlivé trendy v roku 2015 podľa prieskumu v roku 2014			% respondentov preferujúcich jednotlivé trendy v roku 2016 podľa prieskumu v roku 2015		
	Rast	Stagnácia	Pokles	Rast	Stagnácia	Pokles
Obrat -Tržby	38	48	14	43	42	15
Predaj v SR	30	55	15	34	51	15
HV po zdanení	27	51	22	35	44	21
Vývoz	37	49	14	34	55	11
Pracovníci	26	52	22	27	58	15
Priemerná mzda	54	40	6	66	32	2
Investície	34	44	22	34	45	21

2.1.3 Zadlženosť a vývoj pohľadávok po lehote splatnosti (otázka č. 0.15)

Ukazovateľ zadlženosti (otázka č. 0.15) bol aj v tohtoročnom prieskume spracovaný osobitne, a to pre nejednoznačnosť jeho interpretácie bez možnosti zohľadnenia konkrétnej situácie, v ktorej sa nachádza podnikateľský subjekt.

V roku 2015 predpokladá 16 % respondentov zvýšenie svojej zadlženosti, 55 % predpokladá jej ponechanie na úrovni roku 2014 a cca 29 % predpokladá jej zníženie. V prieskume v roku 2014 zvýšenie zadlženosti predpokladalo len 8 %, v roku 2013 cca 15 %. Zníženie zadlženosti predpokladalo v rokoch 2014 a 2013 celkom 32 % a 33 % účastníkov, čiže tento ukazovateľ sa v priebehu posledných troch rokov vo veľkej miere nemenil.

V roku 2016 uvažuje o vyššom využití externých zdrojov 31 % účastníkov ankety, neuvažuje 69 %. Tieto údaje je možné za určitých predpokladov považovať za pozitívne v porovnaní s údajmi v prieskume v roku 2014, keď o využití úverov uvažovalo len 16 % respondentov.

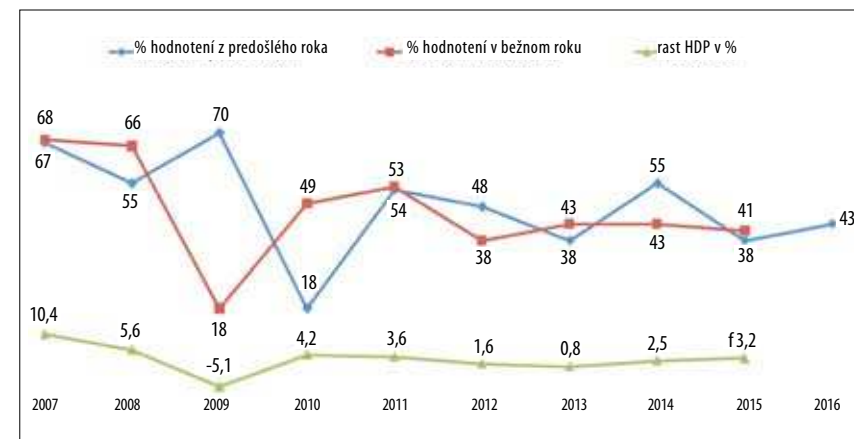
Kategória pohľadávky po lehote splatnosti (otázka č. 0.17) – v roku 2015 ich zvýšenie očakáva 19 % spoločností (17 % v roku 2014 a 16 % v roku 2013). Porovnanie údajov za tieto tri roky napovedá o zhoršení v oblasti platobnej neschopnosti počas tohto obdobia. V protiklade k tomu je skutočnosť, že pokles pohľadávok po lehote splatnosti očakáva 20 % respondentov, v roku 2014 to bolo 15 %, v roku 2013 až 27 %. Objem pohľadávok na úrovni predchádzajúceho roka očakáva 60 % opýtaných.

2.1.4 Porovnanie očakávaní podnikateľských subjektov v rokoch 2007 – 2015

Pomerne dobrú vypovedaciu schopnosť majú časové rady očakávaní vlastného ekonomického vývoja respondentov pre končiaci a aj nasledujúci rok. Na Obrázku 8 sú porovnané percentuálne podiely hodnotenia rastu obratu u respondentov získané vždy ako prognóza rok predtým s očakávaním v bežnom roku pre dlhší časový rad. V záujme prehľadnosti sa abstrahovalo od sledovania všetkých ukazovateľov v prieskume a bol zvolený len jeden ekonomický ukazovateľ – obrat. Ako časový úsek bolo vybrané obdobie od vypuknutia krízy, t. j. od roku 2007 do roku 2015. Na Obrázku 8 sú popri podiele respondentov, ktorí preferujú obrat, pre ilustráciu znázornené aj medziročne prírastky HDP slovenskej ekonomiky.

Obrázok 8: Podiel hodnotení v % predpokladajúcich rast obratu v rokoch 2007 – 2015

2.1.5 Vyhodnotenie rozhodujúcich vplyvov na ekonomické výsledky respondentov (otázky č. 0.18 a 0.19)

V otázkach č. 0.18 a 0.19 respondenti vyberali z ôsmich preddefinovaných tri vonkajšie vplyvy, ktoré mali najväčší dopad na ekonomické výsledky ich spoločností. V otázke č. 0.18 hodnotili účastníci ekonomické vplyvy v roku 2015, v otázke č. 0.19 očakávania pre rok 2016. Vplyvy, ktoré respondenti vybrali, boli zoradené podľa počtu označení, ich poradie podľa percentuálneho podielu je uvedené v Tabuľke 5. Respondenti pre rok 2015 a aj pre rok 2016 predpokladajú tie isté rozhodujúce vplyvy –

domáci dopyt (58 % a 59 %), zahraničný dopyt (53 % a 56 %) a náklady na pracovnú silu (31 % a 32 %). Za najmenej významný vplyv pre rok 2016 respondenti považovali výmenný kurz eura (10 %), v roku 2015 nedostatok kvalifikovanej sily (13 %). V prieskume v roku 2014 bolo určené identické poradie vplyvov, len s iným percentuálnym rozložením odpovedí.

Tabuľka 5: Poradie vplyvov s najväčšími dopadmi na ekonomické výsledky spoločností v rokoch 2015 a 2016

	Poradie	Názov	Podiel odpovedí v %
2015	1	Domáci dopyt	58
	2	Zahraničný dopyt	53
	3	Náklady na pracovnú silu	31
	4	Opatrenia hospodárskej politiky	30
	5	Ceny energie a surovín	27
	6	Vlastná finančná situácia	19
	7	Výmenný kurz eura	15
	8	Nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily	13
2016	1	Domáci dopyt	59
	2	Zahraničný dopyt	56
	3	Náklady na pracovnú silu	32
	4	Opatrenia hospodárskej politiky	31
	5	Ceny energie a surovín	28
	6	Vlastná finančná situácia	22
	7	Nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily	17
	8	Výmenný kurz eura	10

Predbežné závery:

1. Pri očakávaní týkajúcich sa vlastných ekonomických výsledkov za rok 2015 v porovnaní s odpoveďami na tie isté otázky v prieskume v roku 2014 došlo v odpovediach respondentov k mierne zvýšenému podielu očakávaní ich rastu a súčasne sa znížil podiel odpovedí predpokladajúcich pokles ekonomických ukazovateľov. Účastníci prieskumu prejavili v roku 2015 mierne pozitívnejšie očakávania ohľadom vlastného hospodárenia ako rok predtým.
2. Podiel respondentov predpokladajúcich, že ich ekonomické výsledky v roku 2015 vykážu rast, bol mierne vyšší, ako bol podiel respondentov odhadujúcich výsledky pre rok 2015 v prieskume konanom v roku 2014. Paradoxne medziročne stúpol percentuálny podiel odpovedí predpokladajúcich rast u väčšiny ukazovateľov, ale aj podiel odpovedí

predpokladajúcich zhoršenie výsledkov svojho hospodárenia na úkor uvažovania o stagnácii. Z toho je možné s určitou opatrnosťou vyvodiť záver, že v priebehu roka v podnikateľskej sfére došlo k väčšej diferenciacii medzi podnikateľskými subjektmi predpokladajúcimi pozitívne výsledky a ďalšími, očakávajúcimi negatívne výsledky.

3. Percentuálny podiel respondentov očakávajúcich rast ekonomických ukazovateľov ich hospodárenia v roku 2016 sa zvýšil v porovnaní s podielom rovnakých odpovedí v prieskume konanom v roku 2014 ohľadne vývoja v roku 2015, navyše poklesol aj percentuálny podiel odpovedí predpokladajúcich pokles u jednotlivých ukazovateľov.
4. Podnikateľské subjekty odhadujú pre rok 2016 zvýšenie využívania externých zdrojov v porovnaní s očakávaniami pred rokom, hodlá tak postupovať takmer dvojnásobný podiel účastníkov prieskumu.
5. Činitele, ktoré majú najväčší dopad na podnikanie, respondenti hodnotili v roku 2015 prakticky totožne ako v roku 2014. Podnikateľské subjekty očakávajú, že najväčší vplyv na ich výsledky bude mať aj v roku 2015 domáci dopyt, následne zahraničný dopyt a s určitým odstupom aj náklady na pracovnú silu.

2.2 Hodnotenie podnikateľského prostredia (otázky č. 0.20 až 0.27)

Podnikateľské prostredie posudzovali respondenti v troch oblastiach:

1. Celkové hodnotenie podnikateľského prostredia v roku 2015 a očakávanie pre rok 2016
2. Posúdenie hospodárskej politiky vlády SR a návrhy opatrení pre vládu SR
3. Vyhodnotenie rizík pre podnikateľskú činnosť

2.2.1 Celkové hodnotenie podnikateľského prostredia (otázky č. 0.20 a 0.21)

Predmetom hodnotenia v prvej otázke bolo celkové podnikateľské prostredie v roku 2015, pričom ako základ pre porovnanie bol zvolený rok 2014. Kvalitu prostredia účastníci prieskumu mohli hodnotiť v troch stupňoch – ako priaznivú / zostávajúcu na rovnakej úrovni / nepriaznivú. Druhá otázka mala rovnaké zameranie, pomocou tej istej škály hodnotení vyjadrili svoje očakávania pre rok 2016.

Názory na úroveň podnikateľského prostredia v roku 2015 zostali negatívne, aj keď došlo k miernemu zvýšeniu počtu pozitívnych hodnotení na 7 % zo 4 % v roku 2014,

príčom ale podiel negatívnych hodnotení v prieskume výrazne poklesol z 53 % (rok 2014) na 37 %. Je možné konštatovať, že aj keď podnikateľské prostredie nie je vnímané ako dobré, došlo k miernej zmene trendu k lepšiemu hodnoteniu, pričom výraznejšie poklesol podiel odpovedí hodnotiacich ho ako nepriaznivé.

Tabuľka 6: Hodnotenie podnikateľského prostredia v rokoch 2007 – 2015

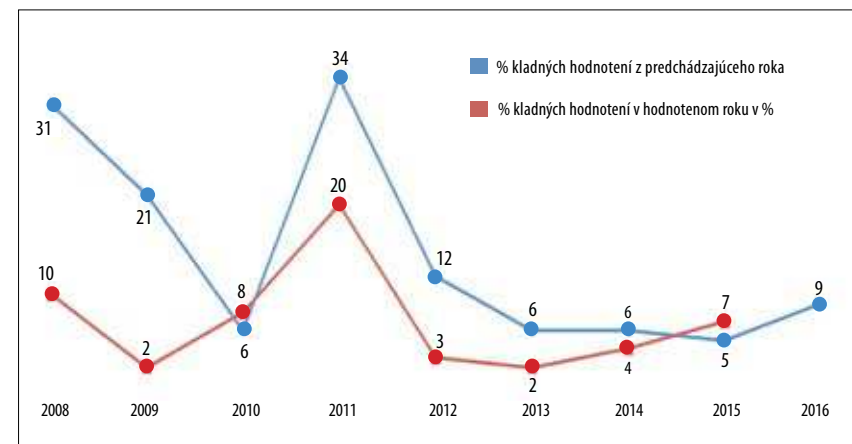
Obdobie prieskumu vnímania podnikateľského prostredia	Vnímanie podnikateľského prostredia v % respondentov ako:		
	Priaznivé	Stagnujúce	Nepriaznivé
Prieskum v 2007 aké bude v 2008	31	43	26
Prieskum v 2008 aké je v 2008	10	60	30
Prieskum v 2008 aké bude v 2009	21	54	25
Prieskum v 2009 aké je v 2009	2	27	71
Prieskum v 2009 aké bude v 2010	6	59	35
Prieskum v 2010 aké je v 2010	8	56	36
Prieskum v 2010 aké bude v 2011	34	38	28
Prieskum v 2011 aké je v 2011	20	55	25
Prieskum v 2011 aké bude v 2012	12	59	29
Prieskum v 2012 aké je v 2012	3	47	50
Prieskum v 2012 aké bude v 2013	6	26	68
Prieskum v 2013 aké je v 2013	2	42	56
Prieskum v 2013 aké bude v 2014	6	57	37
Prieskum v 2014 aké je v 2014	4	43	53
Prieskum v 2014 aké bude v 2015	5	54	41
Prieskum v 2015 aké je v 2015	7	56	37
Prieskum v 2015 aké bude v 2016	8	62	30

Očakávania respondentov týkajúce sa kvality podnikateľského prostredia v roku 2016 vykazujú obdobne mierne zlepšenie, priaznivé prostredie očakáva 9 % respondentov (5 % v roku 2014), 61 % predpokladá stagnáciu (54 % v roku 2014) a 30 % nepriaznivé prostredie (41 % v roku 2014). Celkovo očakávania ohľadne podnikateľského prostredia pre rok 2016 sú ešte stále negatívne, ale s miernym zlepšujúcim sa trendom oproti prieskumu v roku 2014.

Na Obrázku 9, ktorý vychádza z Tabuľky 6, je znázornená krivka očakávaní kvality podnikateľského prostredia pre roky 2007 – 2016. Obrázok 9 ukazuje, že v roku 2014 respondenti predpokladali pre rok 2015 horšie prostredie, ako ho nakoniec hodnotili tesne

Obrázok 9: Vnímanie podnikateľského prostredia ako priaznivého v rokoch 2008 – 2015

pred jeho skončením. V uvedenom období, s výnimkou roka 2010, pri prognóze vývoja pre nasledujúci rok respondenti vždy predpokladali lepšie prostredie, ako ho nakoniec v tom roku hodnotili dva mesiace pred jeho koncom. Údaje v Tabuľke 6 tiež potvrdzujú, že v prieskume v roku 2015 došlo k zmene trendu hodnotenia podnikateľského prostredia k pozitívnejšiemu, aj keď celkové hodnotenie zostáva naďalej nepriaznivé.

Predbežné závery:

1. Podnikateľské subjekty naďalej celkovo negatívne hodnotia podnikateľské prostredie, aj keď hodnotenie roka 2015 vykazuje mierne rastúci trend v skupine priaznivých hodnotení oproti roku 2014. V roku 2015 poklesol aj podiel respondentov hodnotiacich podnikateľské prostredie nepriaznivo.
2. Očakávania pre rok 2016 sú priaznivejšie ako v predchádzajúcom prieskume, aj keď celkové hodnotenie zostáva stále nepriaznivé, zlepšenie podnikateľského prostredia očakáva v roku 2016 vyšší počet respondentov ako rok predtým. Výraznejšie klesol aj podiel respondentov s negatívnymi očakávaniami pre rok 2016 na 30 % zo 41 % v minuloročnom prieskume.

2.2.2 Hospodárska politika štátu (otázky č. 0.22 až 0.24)

V odpovedi na otázky „Ako hodnotíte hospodársku politiku vlády?“ a „Považujete komunikáciu vlády SR s inštitúciami podnikateľského sektora za pozitívnu?“ mali

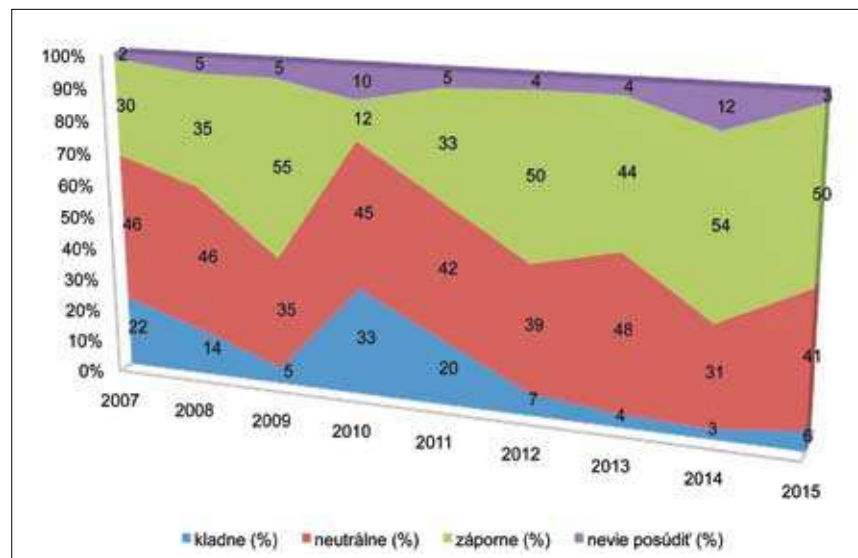

respondenti možnosť zvoliť odpoveď zo štyroch možností – *pozitívne / neutrálne / negatívne / neviem posúdiť*. Otázka „Má sa SR finančne podieľať na riešení zadlženia niektorých štátov eurozóny, a tým aj na ochrane eura v SR?“ bola do prieskumu zaradená tretíkrát a poskytovala možnosť štyroch odpovedí – *áno /áno za podmienok garantujúcich návratnosť pôžičky / nie / neviem*.

Tabuľka 7: Hodnotenie hospodárskej politiky vlády SR v rokoch 2007 – 2015

Rok hodnotenia	Hodnotenie vlády respondentmi v %			
	kladne	neutrálne	záporne	neviem posúdiť
2007	22	46	30	2
2008	14	46	35	5
2009	5	35	55	5
2010	33	45	12	10
2011	20	42	33	5
2012	7	39	50	4
2013	4	48	44	4
2014	3	31	54	12
2015	6	41	50	3

Obrázok 10: Hodnotenie hospodárskej politiky vlády SR v rokoch 2007 – 2015

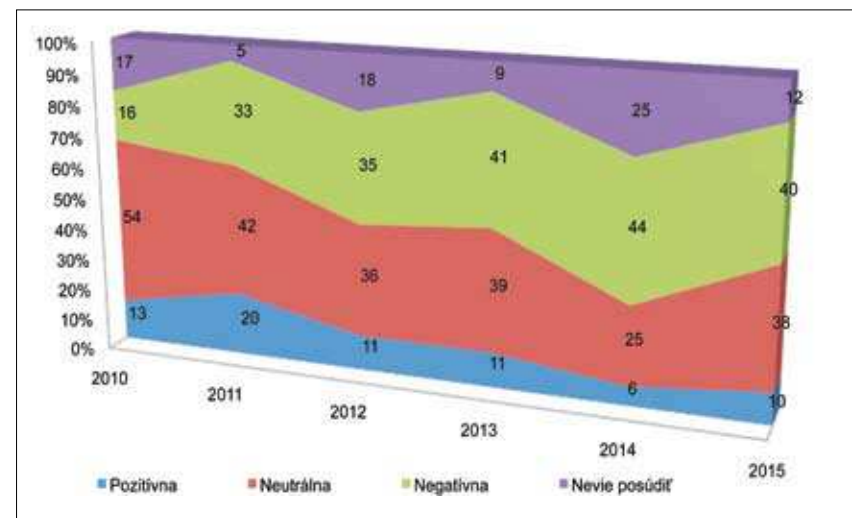

Hospodárska politika vlády SR bola od roku 2007 hodnotená negatívne, kladne ju hodnotili napríklad v roku 2014 len 3 % respondentov. Z tohto dôvodu je možné hodnotiť podiel 6 % kladných odpovedí v prieskume ako náznak trendu zlepšenia vnímania, aj keď oproti nemu stojí vysoký 50-percentný podiel negatívnych hodnotení. Mierne sa znížil aj podiel záporných hodnotení, kde došlo k poklesu z 54 % v roku 2014 na 50 %. Tento podiel stále viac ako 8-násobne prevyšuje podiel kladných hodnotení. V *Tabuľke 7* je uvedené hodnotenie hospodárskej politiky vlády SR v rokoch 2007 – 2015. Uvedené údaje sú graficky zobrazené na *Obrázku 10*. Ako je vidieť z *Obrázku 10*, podiel neutrálnych hodnotení zostáva dlhodobo na úrovni 31 % až 48 %, v roku 2015 dosiahol 41 %.

Tabuľka 8: Hodnotenie komunikácie vlády SR s inštitúciami podnikateľského sektora v rokoch 2010 – 2015

Charakter hodnotenia	Podiel odpovedí v %					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Pozitívna	13	20	11	11	6	10
Neutrálna	54	42	36	39	25	38
Negatívna	16	33	35	41	44	40
Nevie posúdiť	17	5	18	9	25	12

Obrázok 11: Hodnotenie komunikácie vlády SR s inštitúciami podnikateľského sektora v rokoch 2010 – 2015

Komunikáciu vlády SR s inštitúciami podnikateľského sektora považuje 10 % respondentov za pozitívnu, 38 % za neutrálnu, 40 % za negatívnu a 12 % nevedelo posúdiť uvedenú otázku. Obdobne ako pri hodnotení hospodárskej politiky vlády je oblasť komunikácie hodnotená pozitívnejšie ako v roku 2014, ale celkovo zostáva hodnotenie stále negatívne, aj keď sa blíži k hodnoteniam v rokoch 2012 a 2013 (Tabuľka 8 a Obrázok 11 na predchádzajúcej strane).

Na otázku č. 0.24, či sa má Slovenská republika finančne podieľať na riešení zadlženia niektorých štátov – členov eurozóny, a tým aj na ochrane eura v SR, odpovedalo 12 % respondentov kladne (v roku 2014 tento podiel bol 4 % účastníkov prieskumu, v roku 2013 to bolo 15 % respondentov), 65 % respondentov odpovedalo áno s podmienkou návratnosti poskytnutých prostriedkov (74 % v roku 2014 a 75 % respondentov v roku 2013). Až 20 % respondentov nesúhlasí s podieľaním sa Slovenska na riešení tejto problematiky (13 % v roku 2014 a 6 % v roku 2013) a 3 % nevedeli posúdiť uvedenú otázku. Všeobecne je viditeľný medziročný nárast podielu nesúhlasných vyjadrení s podieľaním sa na pomoci zadlženým štátom eurozóny.

Predbežné závery:

- 1.** *Hodnotenie hospodárskej politiky vlády SR zostáva nepriaznivé, ale po viacerých rokoch negatívneho trendu došlo k miernemu zlepšeniu, a to rastom podielu pozitívnych hodnotení so súčasným poklesom podielu negatívnych hodnotení.*
- 2.** *Obdobné závery je možné vysloviť aj o komunikácii vlády SR s inštitúciami podnikateľského sektora, kde pri celkovom nepriaznivom hodnotení nastalo mierne zlepšenie.*
- 3.** *Aj napriek pretrvávajúcej ochote väčšiny respondentov podieľať sa na riešení zadlženia niektorých členov eurozóny za podmienok garantujúcich návratnosť pôžičky, medziročne rastie podiel respondentov vôbec nesúhlasiacich s podieľaním sa na tejto pomoci.*

2.2.3 Návrhy opatrení pre vládu SR (otázka č. 0.25)

Účelom tejto otázky je získať od podnikateľskej sféry námety, ktoré by prispeli k zlepšeniu podnikateľského prostredia a to prijatím takýchto opatrení vládou SR. Respondenti sú vyzvaní k tomu, aby navrhli najviac tri opatrenia. Pri vyhodnotení navrhovaných opatrení sa každoročne rieši problém zaradenia námetov do jednotlivých skupín, pričom získané podklady sa triedia podľa najviac akcentovaného aspektu problému. Viaceré navrhované opatrenia sa podobne ako v predošlých prieskumoch tematicky prekrývali s definovaním rizík pre podnikateľskú činnosť.

Návrhy na zlepšenie podnikateľského prostredia boli rozdelené do týchto okruhov:

- **Zníženie daňového zaťaženia podnikateľov** (61 respondentov)
  - zníženie daňového a odvodového zaťaženia
  - zlepšenie a zjednodušenie výpočtu a výberu daní
  - zjednodušenie a sprehľadnenie daňových zákonov
  - úprava DPH v oblasti finančných služieb
  - oslobodenie niektorých služieb od DPH
- **Zníženie odvodového zaťaženia** (53 respondentov)
- **Zlepšenie vymáhateľnosti práva** (30 respondentov)
  - zabezpečiť stabilitu právnych noriem
  - dôsledne postihovať kriminálne činy politikov i podnikateľov
- **Odstraňovanie administratívnej zaťaženia a nadmernej byrokracie** (27 respondentov)
  - zefektívnenie komunikácie s úradmi
- **Znižovanie korupcie** (20 respondentov)
- **Skvalitnenie stredného a vysokého školstva** (19 respondentov)
  - podpora spolupráce vysokých škôl so zamestnávateľmi
  - podpora duálneho vzdelávania
  - zosúladenie vzdelávania s potrebami trhu práce
  - zlepšenie prípravy absolventov vysokých škôl pre prax
- **Skvalitnenie legislatívy** (13 respondentov)
  - presadiť stabilitu zákonov ovplyvňujúcich podnikateľské prostredie
- **Podpora vedy a výskumu** (12 respondentov)
  - poskytovať daňové úľavy firmám podporujúcim výskum a inovácie
- **Zníženie cien energií** (11 respondentov)
  - presadiť program pre úspory elektrickej energie
- **Zvýšenie podpory a ochrany domácich podnikateľských subjektov** (11 respondentov)
- **Problematika eurofondov** (10 respondentov)
  - zjednodušiť prístup k eurofondom
  - presadiť transparentnosť pri poskytovaní eurofondov

Ďalšie navrhované opatrenia boli zamerané na podporu exportu, získanie podpory našich zastupiteľstiev pri exporte, zrušenie minimálnej mzdy, zvýšenie flexibility Zákonníka práce a ďalšie.

Opatrenia zhoršujúce podnikateľské prostredie (0.26)

Na otázku, ktoré opatrenia vlády SR zhoršujú podnikateľské prostredie, respondenti najčastejšie uvádzali nasledovné opatrenia:

- Zvyšovanie daňového a odvodového zaťaženia (62 respondentov)
- Netransparentná legislatíva, jej časté zmeny (37 respondentov)
- Vysoká administratívna záťaž, byrokracia (32 respondentov)
- Stále zvyšovanie minimálnej mzdy (23 respondentov)
- Neflexibilný Zákonník práce (16 respondentov)
- Nekoncepčné zvyšovanie vybraných podnikateľských subjektov (13 respondentov)
- Zlý zákon o verejnom obstarávaní (cca 12 respondentov)
- Nízka vymáhateľnosť práva (10 respondentov)
- Nedostatočná podpora podnikania zo strany štátu (10 respondentov)

Okrem toho bolo uvedené pomerne veľké množstvo ďalších negatívne vnímaných opatrení, ako prehnaná implementácia legislatívy Európskej únie, nekompetentnosť a nečinnosť úradov, nerovnocenné postavenie verejného a súkromného sektora, atď.

2.2.4 Riziká pre podnikateľskú činnosť (otázka č. 0.27)

Otázka bola formulovaná s cieľom zistiť, aký stupeň dôležitosti priradujú jednotlivým rizikám respondenti pri svojom podnikaní. Respondenti mali k dispozícii 16 preddefinovaných rizík, pričom mohli podľa svojho zväzenia doplniť ďalšie riziká, ktoré podľa ich názoru neboli obsiahnuté v dotazníku. Ku každému riziku mohol byť respondentmi priradený jeden z troch stupňov dôležitosti: *vysoký / mierny / nemá vplyv*. Stupne rozhodujúci a vysoký boli na rozdiel od predošlých prieskumov nahradené v dotazníku jedným, a to vysokým rizikom. Na základe vyhodnotenia odpovedí všetkých respondentov bolo získané poradie rizík, a to podľa najväčšieho podielu odpovedí zaraďujúcich hodnotené riziko do skupiny s vysokým stupňom dôležitosti rizika. Takto získané výsledky za rok 2015 boli zoradené do *Tabuľky 9*.

Ako najvyššie riziko pre podnikateľskú činnosť bola hodnotená „Vysoká daňová a odvodová zaťaženosť“, na druhom mieste sa umiestnila „Nízka vymáhateľnosť prá-

Tabuľka 9: Podiel odpovedí v % stupňa dôležitosti u hodnotených rizík v roku 2015

Poradie podľa zaradenia do stupňa dôležitosti vysoký	Názov rizika	Počet priradení	Podiel odpovedí v % v stupni dôležitosti		
			Vysoký	Mierny	Nemá vplyv
1	Vysoká daňová a odvodová zaťaženosť	191	85	11	4
2	Nízka vymáhateľnosť práva	186	83	14	3
3	Pokles zahraničného dopytu v dôsledku krízy	181	69	23	8
4	Klientelizmus a korupcia pri verejnom obstarávaní	178	68	25	7
5	Pokles domáceho dopytu	189	60	35	5
6	Tolerancia štátnej správy pri porušovaní zákonov	180	58	38	4
7	Rast cien vstupov, najmä cien energií	175	48	47	5
8	Nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily	177	45	48	7
9	Nedostatočná ochrana domáceho trhu v SR	185	40	40	20
10	Nepružný, byrokratický postup EÚ inštitúcií	178	35	55	10
11	Legislatívne požiadavky zo strany EÚ	180	30	63	7
12	Kurzová pozícia eura k doláru a iným menám	169	21	58	21
13	Činnosť inštitúcií zastrešujúcich podnikateľov	176	20	49	28
14	Politika odborov	172	19	52	29
15	Sociálne nepokoje	173	17	50	33
16	Vysoké úrokové miery	174	14	63	23

va“. Toto poradie rizík sa nemení v prieskumoch od roku 2012. Na treťom mieste sa umiestnil „Pokles zahraničného dopytu v dôsledku krízy“, v roku 2014 to bol „Klientelizmus a korupcia pri verejnom obstarávaní“. Najnižší stupeň dôležitosti bol priradený riziku „Vysoké úrokové miery“, v roku 2014 riziku „Sociálne nepokoje“.

Porovnanie vyhodnotenia rizík pre podnikateľskú činnosť v časovom horizonte rokov 2007 – 2015 je uvedené v *Tabuľke 10*. Do tabuľky bolo zaradených len 9 rizík posudzovaných dlhodobo ako najvyššie.

Poradie od roku 2007 je nasledovné:

- Vysoké daňové a odvodové zaťaženie
- Nízka vymáhateľnosť práva
- Klientelizmus a korupcia pri verejnom obstarávaní

Z *Tabuľky 10* vyplýva, že účastníci prieskumu SOPK považujú dlhodobu za najvyššie stále tie isté riziká. Z toho vyplýva, že zrejme v uvedených oblastiach nedošlo už dlhodobo k zlepšeniu.

Tabuľka 10: Poradie vybraných rizík pre podnikateľskú činnosť v rokoch 2007 – 2014

Názov rizika	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Súčet umiestnení 2007-2015	Súčet umiestnení 2013-2015
Vysoká daňová a odvodová zaťaženosť	2	1	2	4	5	1	1	1	1	18	3
Nízka vymáhateľnosť práva	3	4	4	2	2	2	2	2	2	23	6
Klientelizmus a korupcia pri verejnom obstarávaní	5	5	3	3	1	5	3	3	4	32	10
Pokles zahraničného dopytu v dôsledku krízy	7	8	5	6	3	3	7	5	3	47	15
Pokles domáceho dopytu	8	7	6	10	7	4	5	7	5	59	17
Rast cien vstupov, najmä energií	1	2	11	7	5	6	6	8	7	53	21
Nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily	4	3	10	13	8	9	10	9	8	47	27
Politika odborov	11	11	16	15	14	13	14	12	14	120	40
Vysoké úrokové miery	10	10	15	12	11	12	12	14	16	112	42

Účastníci prieskumu využili možnosť uviesť ďalšie prekážky, resp. riziká pre podnikateľskú činnosť.

Respondenti uviedli tieto riziká:

- *druhotná platobná neschopnosť*
- *pokles kurzu rubľa*
- *byrokratický prístup slovenských inštitúcií k podnikaniu*
- *nerovnaké podmienky na podnikanie*
- *prílišná ochrana duševného vlastníctva*
- *riadenie politiky Európskej únie osobami nemajúcimi k tomu potrebné predpoklady*

Predbežné závery:

1. *Návrhy opatrení pre vládu na zlepšenie podnikateľského prostredia zostali v medzi-ročnom porovnaní tie isté. Rovnako zostávajú identické aj z dlhodobého hľadiska. Je zrejme, že na riešenie uvádzaných problémov nie je zo strany vlády podľa názoru účastníkov prieskumu vyvíjané dostatočné úsilie.*
2. *Najčastejšie, a to dlhodobo, sú medzi navrhovanými opatreniami uvádzané „Zníženie daňového a odvodového zaťaženia“, „Zlepšenie vymáhateľnosti práva“, „Zníženie administratívnej zaťaženia a neúnosnej byrokracie“.*
3. *Obdobne pri výpočte opatrení zhoršujúcich podnikateľské prostredie sa dlhodobo každoročne uvádza „Zvýšenie daňového a odvodového zaťaženia“ a „Nízka vymáhateľnosť práva“.*
4. *Rovnako dlhodobo sú pri výpočte najvyšších rizík pre podnikanie respondentmi uvádzané „Vysoké daňové a odvodové zaťaženie“ a „Nízka vymáhateľnosť práva“. Ich opakované uvádzanie svedčí o tom, že podnikateľská sféra v uvedených oblastiach už dlhodobo necíti zlepšenie.*

2.3. Využívanie finančných zdrojov Európskej únie (otázky č. 0.28 až 0.31)

Financovanie projektov prostredníctvom finančných zdrojov Európskej únie je významným prvkom pri financovaní projektov verejného aj súkromného sektora. Využívanie týchto zdrojov je spojené okrem pozitívnych stránok aj s niektorými negatívnymi javmi, ktoré podnikateľskej sfére sťažujú prístup k nim.

Otázka č. 0.28 mapovala záujem respondentov o využívanie zdrojov v nasledujúcom období. Odpovede sú uvedené v *Tabuľke 11*. V roku 2015 pokračoval podľa prieskumu mierny pokles záujmu o využívanie zdrojov Európskej únie, podiel respondentov uvažujúcich o ich získaní dosiahol 41 %, v roku 2014 to bolo 46 %. Tento údaj je však mierne pod dlhodobým priemerom, keďže záujem sa za posledných deväť rokov pohyboval v hraniciach medzi 42 % až 55 %.

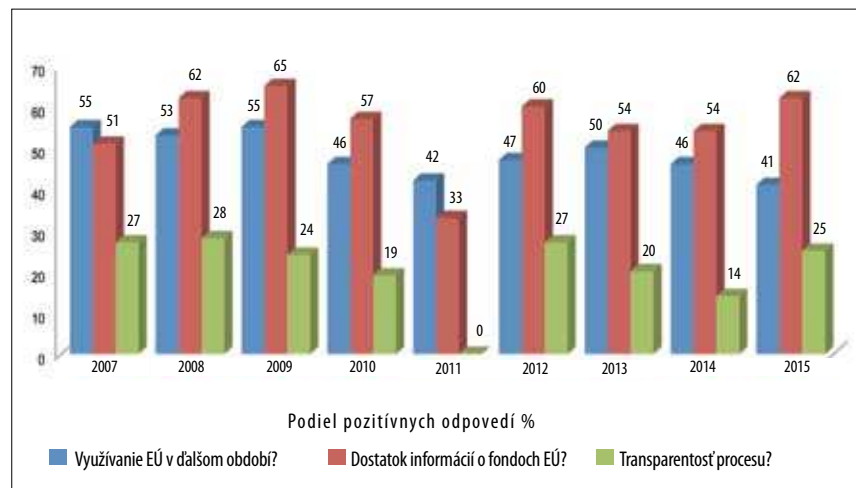
Obdobnú stabilitu vykazuje aj podiel kladných odpovedí na otázku č. 0.29, či podnikatelia majú dostatok relevantných informácií o využívaní zdrojov Európskej únie. V roku 2015 pozitívne odpovedalo 62 %. Dlhodobý podiel kladných odpovedí sa pohyboval od roku 2007 v pásme od 51 % po 65 %, s výnimkou roku 2011, keď kladne odpovedalo len 33 % účastníkov.

Tabuľka 11: Názory na využívanie finančných zdrojov EÚ v rokoch 2007 – 2015

Otázky	Odpovede v % v roku prieskumu																	
	2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015	
	áno	nie	áno	nie	áno	nie	áno	nie	áno	nie	áno	nie	áno	nie	áno	nie	áno	nie
Bude vaša spoločnosť využívať štrukturálne fondy EÚ i v ďalšom období?	55	45	53	47	55	45	46	54	42	58	47	53	50	50	46	54	41	59
Máte dostatok relevantných informácií o využívaní fondov EÚ?	51	49	62	38	65	35	57	43	33	67	60	40	54	46	54	46	62	38
Predpokladáte, že celý proces využívania fondov EÚ bude transparentný?	27	73	28	72	24	76	19	81	n	n	27	73	20	80	14	86	25	75

Obrázok 12: Názory na využívanie finančných zdrojov EÚ v rokoch 2007 – 2015

Na otázku č. 0.30 bolo možné odpovedať kladne alebo záporne. Kladné vnímanie transparentnosti procesu využívania zdrojov Európskej únie sa dlhodobu pohybuje na úrovni 14 % až 28 %. V roku 2015 celý proces vnímalo ako transparentný 25 % účastníkov prieskumu, čo je nárast oproti roku 2014 o 11 %.

Na otázku č. 0.31 o tom, ako sú respondenti informovaní o podmienkach čerpania štátnej pomoci zo zdrojov Európskej únie, bolo možné odpovedať – *veľmi dobre / dobre / nedostatočne*. Len 5 % účastníkov uviedlo, že veľmi dobre a 50 %, že dobre.

Podiel pozitívnych odpovedí na otázky č. 0.28 až 0.30 v rokoch 2007 – 2014 je graficky znázornený na Obrázku 12.

Predbežné závery:

1. Aj keď v porovnaní s rokom 2014 došlo k miernemu zlepšeniu, až 75 % respondentov považuje proces využívania zdrojov Európskej únie jednoznačne za netransparentný.
2. Aj napriek presvedčeniu o netransparentnosti celého procesu získavania zdrojov Európskej únie sa o ich využitie dlhodobu zaujíma 41 % až 55 %. V roku 2015 dosiahol podiel záujemcov o ich využívanie najnižšiu úroveň od roku 2007.

ZÁVERY

1. Pri uvádzaní očakávaní týkajúcich sa vlastných ekonomických výsledkov za rok 2015 účastníci prieskumu prejavili mierne pozitívnejšie očakávania ako rok predtým. Podiel respondentov predpokladajúcich, že ich ekonomické výsledky v roku 2015 vykážu rast, bol mierne vyšší aj pri ich porovnaní s podielom respondentov odhadujúcich výsledky za rok 2015 v prieskume konanom v roku 2014. Percentuálny podiel respondentov očakávajúcich rast ekonomických ukazovateľov ich hospodárenia v roku 2016 sa zvýšil v porovnaní s podielom rovnakých odpovedí v prieskume konanom v roku 2014.
2. Činitele, ktoré majú vplyv na podnikanie, respondenti hodnotili v roku 2015 prakticky totožne ako v roku 2014. Podnikateľské subjekty očakávajú, že najväčší vplyv na ich výsledky bude mať aj v roku 2015 domáci dopyt, následne zahraničný dopyt a náklady na pracovnú silu.
3. Podnikateľské subjekty naďalej hodnotia podnikateľské prostredie značne negatívne, aj keď hodnotenie roka 2015 vykazuje v skupine priaznivých hodnotení voči roku 2014 mierne zlepšenie. Medziročne poklesol aj podiel nepriaznivých hodnotení podnikateľského prostredia.

4. Očakávania pre podnikateľské prostredie v roku 2016 sú priaznivejšie ako v predchádzajúcom prieskume. Napriek tomu podiel respondentov očakávajúcich, že prostredie bude priaznivé, je naďalej výrazne nižší v porovnaní s podielom negatívnych očakávaní.
5. Hodnotenie hospodárskej politiky vlády SR zostáva nepriaznivé, ale po viacerých rokoch negatívneho trendu došlo k miernemu medziročnému zlepšeniu. Obdobné závery je možné vysloviť aj o komunikácii vlády SR s inštitúciami podnikateľského sektora, kde tiež došlo k miernemu zlepšeniu hodnotenia.
6. Aj napriek pretrvávajúcej ochote respondentov podieľať sa na riešení zadlženia niektorých členov eurozóny za podmienok garantujúcich návratnosť pôžičky, medziročne rastie podiel respondentov nesúhlasiacich s podieľaním sa na tejto pomoci.
7. Návrhy opatrení pre vládu na zlepšenie podnikateľského prostredia zostali v medziročnom porovnaní tie isté. Najčastejšie, a to dlhodobo, sa medzi navrhovanými opatreniami pre vládu uvádza „Zníženie daňového a odvodového zaťaženia“, „Zlepšenie vymáhateľnosti práva“, „Zníženie administratívnej zaťaženia a neúnosnej byrokracie“.
8. Dlhodobo sú pri výpočte najvyšších rizík pre podnikanie respondentmi uvádzané „Vysoké daňové a odvodové zaťaženie“ a „Nízka vymáhateľnosť práva“. Ich opakované uvádzanie svedčí o tom, že podnikateľská sféra v uvedených oblastiach dlhodobo necíti zlepšenie.
9. Aj keď v porovnaní s rokom 2014 došlo k miernemu zlepšeniu, až 75 % respondentov považuje proces využívania zdrojov Európskej únie jednoznačne za netransparentný.

DOPLNOK PRIESKUMU

Otázky k aktuálnemu daniu v Európskej únii

ÚVOD

Európska únia prechádza v súčasnosti zložitým obdobím, do popredia pred otázky plnenia strategického programu cieleného do roku 2020 sa v súčasnosti dostali problémy eurozóny, migračnej krízy a vzťahov s Ruskou federáciou. Paralelne nastáva vo vyššie uvedených otázkach určité pnutie medzi členskými krajinami, medzi ktorými sa prejavujú odlišné názory na riešenie niektorých problémov spojených s fungovaním samotnej únie. Z tohto dôvodu boli ku každoročnému prieskumu priradené otázky, ktoré pomôžu získať jasnejšiu predstavu o názoroch členov Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory na činnosť Európskej únie.

Na tejto časti prieskumu sa zúčastnilo 200 členov, ktorí odpovedali na päť otázok.

D1. Považujete vstup Slovenska do Európskej únie za pozitívny z hľadiska podmienok pre vaše podnikanie?

Respondenti pri odpovedi na otázku mohli voľiť jednu z 5 možností: *jednoznačne áno* / *áno* / *nemal významný dopad* / *nie* / *jednoznačne nie*. Veľká väčšina účastníkov prieskumu (Tabuľka 12 na nasledujúcej strane) považuje dopad vstupu do Európskej únie z hľadiska ich podmienok na podnikanie za pozitívny, keď 86 % respondentov hodnotí tento krok pozitívne a len 6 % negatívne (Obrázok 13 na nasledujúcej strane).

D2. Ktoré konkrétne dôsledky vstupu do Európskej únie mali najväčší pozitívny dopad na vaše podnikateľské výsledky?

Účastníci prieskumu boli požiadaní, aby uviedli najviac tri skutočnosti podľa vlastného názoru. Odpovede boli zoradené do skupín, ktoré boli vytvorené podľa zhodných alebo veľmi podobných pozitívnych dôsledkov vstupu do Európskej únie. Napriek určitej voľnosti, ktorá bola umožnená respondentom vo výbere odpovedí, väčšina hodnotiteľov má zrejme pomerne homogénny pohľad, keď tri nižšie uvádzané dôsledky boli výrazne častejšie preferované ako ostatné:

1. Zavedenie jednotnej meny, menová stabilita, odstránenie transakčných nákladov a kurzového rizika	73 % odpovedí
2. Uľahčenie obehu tovarov, služieb, kapitálu a pracovnej sily	61 % odpovedí
3. Zrušenie hraníc v rámci Schengenského priestoru	36 % odpovedí

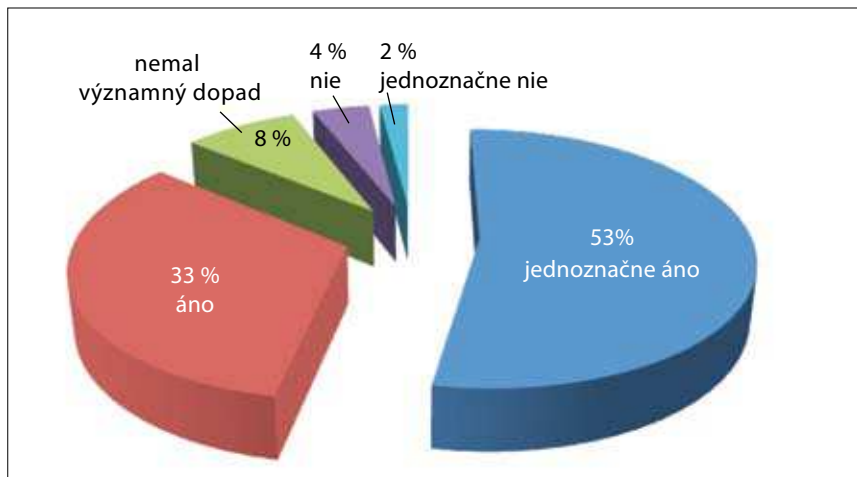

Tabuľka 12: Hodnotenie vstupu SR do EÚ

	Jednoznačne áno	Áno	Nemal významný dopad	Nie	Jednoznačne nie
Podiel odpovedí respondentov v %	53	33	8	4	2

Obrázok 13: Hodnotenie vstupu SR do EÚ

Ostatné dôsledky boli uvádzané v menšom počte. Respondenti uvádzali: ● odstránenie psychologickéj bariéry pri spolupráci s novými krajinami a lepšia dostupnosť trhov (4 %) ● možnosť ľahšie expandovať do zahraničia (3 %) ● pôsobenie v priestore využívajúcom spoločné normy (2 %) ● ostatné odpovede boli na úrovni 1 % alebo nižšie.

D3. Ktorý konkrétny dôsledok vstupu do Európskej únie mal najviac negatívny vplyv na vaše podnikanie?

Otázka bola formulovaná obdobne ako predošlá, odpovede boli už podstatne viac rozptýlené do viacerých skupín:

- Nárast byrokracie, administratívnej záťaže, aj v súvislosti s eurofondmi
12 % odpovedí
- Automatické a neuvážené preberanie regulácií, noriem a smerníc, ich komplikovaná implementácia v domácej legislatíve
12 % odpovedí

- Nárast konkurencie, dôsledky globalizácie
8 % odpovedí
- Postupný zánik finálnej produkcie v prospech konkurencie z Európskej únie, likvidácia domáceho priemyslu, výskumu a inovácií
5 % odpovedí
- Vzrast cenovej úrovne vstupov a miezd oproti krajinám eurozóny
5 % odpovedí
- Nesystematická, nehomogénna dotačná politika Európskej únie, deformácia trhového prostredia dotáciami
5 % odpovedí

Zostávajúce odpovede mali zastúpenie nižšie ako 3 %.

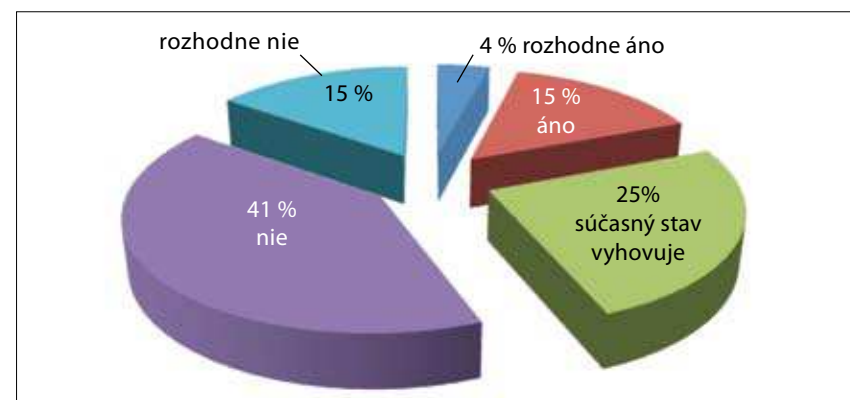
D4. Súhlasíte s názorom, že v ďalšom období treba presunúť viac právomocí do pôsobnosti Európskej únie?

Účastníci prieskumu mohli na túto otázku zodpovedať 5 spôsobmi: rozhodne áno / áno / súčasný stav vyhovuje / nie / rozhodne nie (Tabuľka 13, Obrázok 14). Zrejme aj aktuálna politická diskusia v dobe konania prieskumu prispela k tomu, že presun právomocí odmietlo 56 % respondentov (z toho rozhodne nie 15 %), ponechanie súčasného stavu preferovalo 25 % a 19 % súhlasilo s presunom právomocí do Bruselu (z toho 4 % rozhodne áno).

Tabuľka 13: Hodnotenie presunu právomocí do pôsobnosti EÚ

	Jednoznačne áno	Áno	Nemal významný dopad	Nie	Jednoznačne nie
podiel odpovedí respondentov v %	4	15	25	41	15

Obrázok 14: Hodnotenie presunu právomocí do pôsobnosti EÚ

D5. Považujete v súčasnosti uplatňovaný mechanizmus rozhodovania (v rámci Európskej únie) z pohľadu záujmov malej krajiny, ako je Slovensko, za vyhovujúci?

Na uvedenú otázku bolo možné odpovedať troma spôsobmi – *áno / nie / neviem sa vyjadriť*. Obdobne ako u predošlej otázky je možné predpokladať určitý príspevok aktuálneho diania k tomu, že v súčasnosti uplatňovaný mechanizmus rozhodovania považovalo **51 %** účastníkov prieskumu za nevyhovujúci, súhlasilo s ním **16 %**, nevedelo sa vyjadriť **33 %**.

ZÁVERY K DODATKU PRIESKUMU

- 1.** *Vstup do Európskej únie pozitívne hodnotí veľká väčšina účastníkov prieskumu, t. j. 86 %. A rovnako výrazná väčšina respondentov hodnotí kladné dôsledky vstupu do Európskej únie, pričom respondenti sa významne zhodujú na rozhodujúcich pozitívnych dôsledkoch vstupu – zavedení jednotnej meny a menovej stabilite, uľahčení obehu tovaru, služieb, kapitálu a voľného pohybu pracovnej sily a zavedení Schengenského priestoru.*
- 2.** *Negatívne dôsledky vstupu do Európskej únie sú hodnotené menej jednoznačne ako pozitívne dôsledky, najväčšia nespokojnosť je s nárastom byrokracie a administratívnej záťaže.*
- 3.** *Súčasná verejná diskusia o rozhodovaní Európskej únie pri aktuálnom probléme imigračnej vlny pravdepodobne prispela k väčšinovému nesúhlasu s presunom ďalších právomocí do pôsobnosti Európskej únie, rovnako ako k negatívnemu postojú k dnes uplatňovaným mechanizmom rozhodovania.*

ZOZNAM OBRÁZKOV

Obrázok 1:	Štruktúra respondentov podľa počtu zamestnancov v roku 2015	85
Obrázok 2:	Podiel členov SOPK zúčastnených na prieskume podľa krajov	86
Obrázok 3:	Očakávania vlastných ekonomických ukazovateľov u respondentov v roku 2015	87
Obrázok 4:	Porovnanie preferencií rastu ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2014 podľa prieskumu v roku 2014 a v roku 2015 podľa prieskumu v roku 2015	88
Obrázok 5:	Porovnanie preferencií rastu ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2015 podľa prieskumov v roku 2014 a 2015	89
Obrázok 6:	Očakávania vlastných ekonomických ukazovateľov u respondentov v roku 2016	91
Obrázok 7:	Porovnanie trendov rastu ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2015 podľa prieskumu v roku 2014 a v roku 2016 podľa prieskumu v roku 2015	91
Obrázok 8:	Podiel hodnotení v % predpokladajúcich rast obratu v rokoch 2007 – 2015	93
Obrázok 9:	Vnímanie podnikateľského prostredia ako priaznivého v rokoch 2008 – 2015	97
Obrázok 10:	Hodnotenie hospodárskej politiky vlády SR v rokoch 2007-2015	98
Obrázok 11:	Hodnotenie komunikácie vlády SR s inštitúciami podnikateľského sektora v rokoch 2010 - 2015	99
Obrázok 12:	Názory na využívanie finančných zdrojov EÚ v rokoch 2007 – 2015	106
Obrázok 13:	Hodnotenie vstupu SR do EÚ	110
Obrázok 14:	Hodnotenie presunu právomocí do pôsobnosti EÚ	111

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka 1:	Štruktúra respondentov v rokoch 2007 – 2015	85
Tabuľka 2:	Porovnanie preferencií vývoja ekonomických ukazovateľov respondentov v roku 2014 podľa prieskumu v roku 2014 a v roku 2015 podľa prieskumu v roku 2015	87
Tabuľka 3:	Porovnanie preferencií vývoja ekonomických ukazovateľov v roku 2015 podľa prieskumov v rokoch 2014 a 2015	89
Tabuľka 4:	Porovnanie preferencií vývoja ekonomických ukazovateľov hospodárenia respondentov v roku 2015 podľa prieskumu v roku 2014 a v roku 2016 podľa prieskumu v roku 2015	92
Tabuľka 5:	Poradie vplyvov s najväčšími dopadmi na ekonomické výsledky spoločností v rokoch 2015 a 2016	94
Tabuľka 6:	Hodnotenie podnikateľského prostredia v rokoch 2007 – 2015	96
Tabuľka 7:	Hodnotenie hospodárskej politiky vlády SR v rokoch 2007 – 2015	98
Tabuľka 8:	Hodnotenie komunikácie vlády SR s inštitúciami podnikateľského sektora v rokoch 2010 – 2015	99
Tabuľka 9:	Podiel odpovedí v % stupňa dôležitosti u hodnotených rizík v roku 2015	103
Tabuľka 10:	Poradie vybraných rizík pre podnikateľskú činnosť v rokoch 2007 – 2014	104
Tabuľka 11:	Názory na využívanie finančných zdrojov EÚ v rokoch 2007 – 2015	106
Tabuľka 12:	Hodnotenie vstupu SR do EÚ	110
Tabuľka 13:	Hodnotenie presunu právomocí do pôsobnosti EÚ	111

PRÍLOHA I.

ŠTRUKTÚRA ANKETOVÉHO DOTAZNÍKA „EKONOMICKÝ PRIESKUM SOPK 2015 – 2016“

Sektor, v ktorom podnikáte:

- výroba ( )
doprava, obchod, služby a iné ( )

I. OČAKÁVANÉ EKONOMICKÉ VÝSLEDKY NAŠEJ SPOLOČNOSTI

Obrat – tržby

0.1 Celkový obrat v roku 2015 sa v porovnaní s rokom 2014:

- zvýši ( )
ostane rovnaký ( )
zníži ( )

0.2 Očakávame, že celkový obrat sa v roku 2016:

- zvýši ( )
ostane rovnaký ( )
zníži ( )

Predaj na domácom trhu

0.3 Príjmy z predaja na domácom trhu v roku 2015 sa v porovnaní s rokom 2014:

- zvýši ( )
ostanú rovnaké ( )
znížia ( )

0.4 Očakávame, že príjmy z predaja na domácom trhu sa v roku 2016:

- zvýši ( )
ostanú rovnaké ( )
znížia ( )

Hospodársky výsledok po zdanení

0.5 Hospodársky výsledok po zdanení v roku 2015 sa v porovnaní s rokom 2014:

- zvýši ( )
ostane rovnaký ( )
zníži ( )

0.6 Očakávame, že hospodársky výsledok po zdanení sa v roku 2016:

- zvýši ( )
ostane rovnaký ( )
zníži ( )

Vývoz

0.7 Príjmy z vývozu v roku 2015 sa v porovnaní s rokom 2014:

- zvýšia ( )
ostanú rovnaké ( )
znížia ( )

0.8 Očakávame, že príjmy z vývozu sa v roku 2016:

- zvýšia ( )
ostanú rovnaké ( )
znížia ( )

Pracovníci

0.9 Počet pracovníkov v roku 2015 sa v porovnaní s rokom 2014:

- zvýši ( )
ostane rovnaký ( )
zníži ( )

0.10 V roku 2016 očakávame, že počet pracovníkov sa:

- zvýši ( )
ostane rovnaký ( )
zníži ( )

Priemerná mzda

0.11 Priemerná nominálna mzda v roku 2015 sa v porovnaní s rokom 2014:

- zvýši ( )
ostane rovnaká ( )
zníži ( )

0.12 Očakávame, že v roku 2016 sa priemerná nominálna mzda:

- zvýši ( )
ostane rovnaká ( )
zníži ( )

Investície

0.13 Úroveň investícií v roku 2015 sa v porovnaní s rokom 2014:

- zvýši ( )
ostane rovnaká ( )
zníži ( )

0.14 Očakávame, že v roku 2016 sa naša úroveň investícií:

- zvýši
- ostane rovnaká
- zníži

Zadlženosť

0.15 Zadlženosť našej spoločnosti v roku 2015 sa v porovnaní s rokom 2014:

- zvýši
- ostane rovnaká
- zníži

0.16 Uvažujete v roku 2016 s vyšším použitím externých zdrojov ako v roku 2015?

- áno
- nie

Pohľadávky

0.17 Pohľadávky po lehote splatnosti sa v roku 2015 sa v porovnaní s rokom 2014:

- zvýšia
- ostanú rovnaké
- znížia

0.18 Plánujeme uplatniť voči našim dlžníkom exekúciu:

- áno
- nie
- neviem posúdiť

Vplyvy na ekonomické výsledky

0.18 Najväčší vplyv na ekonomické výsledky našej spoločnosti v roku 2015 v porovnaní s rokom 2014 mali tieto činitele (uvedte maximálne 3 odpovede):

- domáci dopyt
- zahraničný dopyt
- náklady na pracovnú silu
- nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily
- výmenný kurz eura
- ceny energií a surovín
- vlastná finančná situácia
- opatrenia hospodárskej politiky

0.19 Očakávame, že najväčší vplyv na ekonomické výsledky našej spoločnosti v roku 2016 budú mať tieto činitele (uvedte maximálne 3 odpovede):

- domáci dopyt
- zahraničný dopyt

- náklady na pracovnú silu
- nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily
- výmenný kurz eura
- ceny energií a surovín
- vlastná finančná situácia
- opatrenia hospodárskej politiky

II. HODNOTENIE PODNIKATEĽSKÉHO PROSTREDIA

Podnikateľské prostredie

0.20 Celkové podnikateľské prostredie v roku 2015 je v porovnaní s rokom 2014:

- priaznivé
- ostalo rovnaké
- nepriaznivé

0.21 Očakávame, že v roku 2016 bude celkové podnikateľské prostredie :

- priaznivé
- ostane rovnaké
- nepriaznivé

Hospodárska politika štátu

0.22 Ako hodnotíte hospodársku politiku vlády SR?

- pozitívne
- neutrálne
- negatívne
- neviem posúdiť

0.23 Považujete komunikáciu vlády SR s inštitúciami podnikateľského sektora za

- pozitívnu
- neutrálnu
- negatívnu
- neviem posúdiť

0.24 Má sa Slovenská republika finančne podieľať na riešení zadlženia niektorých štátov – členov eurozóny, a tým aj na ochrane eura v SR?

- áno
- áno, za podmienok garantujúcich návratnosť pôžičky
- nie
- neviem

0.25 Ktoré opatrenia vlády SR z hľadiska vašej spoločnosti by mohli prispieť k zlepšeniu podnikateľského prostredia (vymenujte maximálne 3 prioritné):

- .....
- .....
- .....

0.26 Ktoré opatrenia vlády SR z hľadiska vašej spoločnosti zhoršujú podnikateľské prostredie (vymenujte maximálne 3 najzávažnejšie):

- .....
- .....
- .....

Riziká pre podnikateľskú činnosť

0.27 Z hľadiska vplyvu na podnikateľskú činnosť priradujeme stupeň dôležitosti nasledovným rizikám (označte x -om):

	vysoký	mierny	nemá vplyv
● pokles domáceho dopytu	( )	( )	( )
● pokles zahraničného dopytu v dôsledku krízy	( )	( )	( )
● rast cien vstupov, najmä rast cien energií v SR	( )	( )	( )
● vysoké úrokové miery	( )	( )	( )
● vysoká daňová a odvodová zaťaženosť	( )	( )	( )
● nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily	( )	( )	( )
● klientelizmus a korupcia pri verejnom obstarávaní	( )	( )	( )
● nízka vymáhateľnosť práva	( )	( )	( )
● tolerancia štátnej správy pri porušovaní zákonov	( )	( )	( )
● legislatívne požiadavky zo strany EÚ	( )	( )	( )
● nedostatočná ochrana domáceho trhu v SR	( )	( )	( )
● nepružný, byrokratický postup európskych inštitúcií	( )	( )	( )
● kurzová pozícia eura k doláru a iným menám	( )	( )	( )

● sociálne nepokoje	( )	( )	( )
● politika odborov	( )	( )	( )
● činnosť inštitúcií zastrešujúcich podnikateľov	( )	( )	( )
● iné (vymenujte)	( )	( )	( )

III. VYUŽÍVANIE FINANČNÝCH ZDROJOV EÚ

0.28 Bude vaša firma spoločnosť požadovať a využívať zdroje EÚ v ďalšom období?

- áno ( )
- nie ( )

0.29 Máte dostatok relevantných informácií o využívaní zdrojov EÚ?

- áno ( )
- nie ( )

0.30 Predpokladáte, že celý proces využívania zdrojov EÚ bude transparentný?

- áno ( )
- nie ( )

0.31 Ako ste informovaný o štruktúre, podmienkach a zameraní čerpania štátnej pomoci zo zdrojov EÚ v novom rozpočtovom období 2014 – 2020 (Partnerská dohoda)?

- veľmi dobre ( )
- dobre ( )
- nedostatočne ( )

IDENTIFIKAČNÉ ÚDAJE:

(budú použité pri hromadnom spracovaní dotazníkov ako triediace znaky)
označte x-om

I. Veľkosť spoločnosti

- malá (do 50 zamestnancov) ( )
- stredná (51 – 500 zamestnancov) ( )
- veľká (nad 500 zamestnancov) ( )

II. Vlastníctvo

- domáce vlastníctvo ( )

- zahraničný podiel do 50 % vrátane ( )
zahraničný podiel nad 50 % ( )

III. Charakter spoločnosti (podľa prevažujúcej činnosti)

- priemysel ( )
stavebníctvo ( )
pôdohospodárstvo ( )
doprava ( )
obchod ( )
služby ( )
finančné služby ( )
školsťvo, vzdelávanie a iné ( )

IV. Kraj, v ktorom sa nachádza sídlo alebo rozhodujúca prevádzka vašej spoločnosti:

- Bratislava ( )
Banská Bystrica ( )
Košice ( )
Nitra ( )
Prešov ( )
Trenčín ( )
Trnava ( )
Žilina ( )

VZHLADOM NA AKTUÁLNE DIANIE V EÚ NÁS ZAUJÍMAJÚ TIETO OTÁZKY:

1. Považujete vstup Slovenska do EÚ za pozitívny z hľadiska podmienok pre vaše podnikanie?

- a) jednoznačne áno ( )
b) áno ( )
c) nemal významný dopad ( )
d) nie ( )
e) jednoznačne nie ( )

2. Ktoré konkrétne dôsledky vstupu do EÚ mali najväčší pozitívny dopad na vaše podnikateľské výsledky?

Uveďte stručne najviac tri skutočnosti (napr. zavedenie jednotnej meny, uľahčenie obehu tovaru, zrušenie hraníc, atď.)

3. Ktorý konkrétny dôsledok vstupu do EÚ mal najviac negatívny vplyv na vaše podnikanie?

Uveďte stručne maximálne tri

4. Súhlasíte s názorom, že v ďalšom období treba presunúť viac právomocí do pôsobnosti EÚ?

- a) rozhodne áno ( )
b) áno ( )
c) súčasný stav vyhovuje ( )
d) nie ( )
e) rozhodne nie ( )

5. Považujete v súčasnosti uplatňovaný mechanizmus rozhodovania v rámci EÚ z pohľadu záujmov malej krajiny, ako je Slovensko, za vyhovujúci?

- a) áno ( )
b) nie ( )
c) neviem sa vyjadriť ( )